

Når hukommelsen svigter og diagnosen er demens

Hvad er vi mennesker uden vores minder? Uden det, der gik godt. Uden det, der gik dårligt. Uden det, vi lærte af de særlige øjeblikke – og de mennesker vi holder af. Når man rammes af en demenssygdom, forsvinder alt det, vi tager for givet, med tiden. Det at kunne tage vare på sig selv og måske sin familie. Livet slår en kraftig kolbøtte – man bliver fortumlet – og man har brug for hjælp til at "holde balancen".

Tekst: Anna Mette Korsholm. Foto: Ulla Norup Schaarup

Heldigvis bor vi et land, hvor der tages mere hånd om demente end tidligere, fordi vi ved mere om demenssygdomme i dag, end vi gjorde tidligere. Demens bliver nogle gange opdaget af de pårørende, som ser en ændring i adfærden hos deres kære. Det betyder et besøg hos lægen, som sætter en undersøgelse i gang for at kunne stille en eventuel diagnose. Ændringer i en persons adfærd behøver ikke nødvendigvis at være demens.

Det gør en stor forskel for et menneske med funktionstab at blive mødt med respekt af fagfolk, som kan se og forstå mennesket bag sygdommen. Det skaber tryghed hos mennesker med demens - men også hos de pårørende, der derved får taget lidt af ansvaret fra deres skuldre.

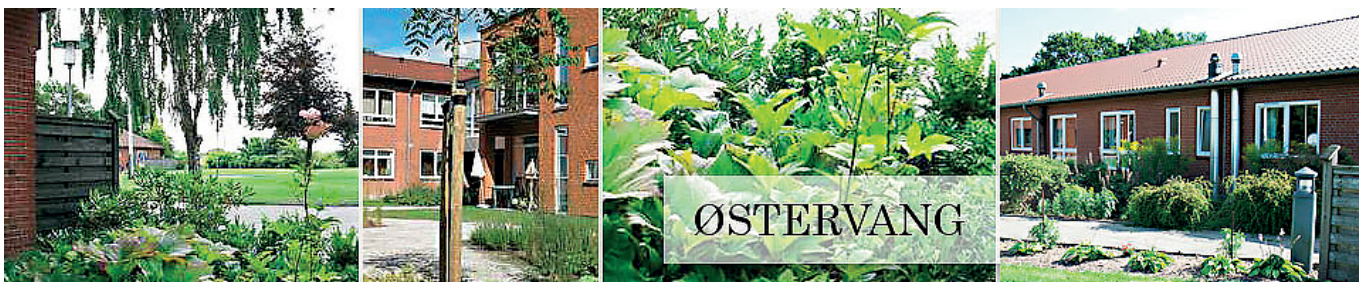

Ulla Norup Schaarup.

Og heldigvis har plejepersonalet, som arbejder med mennesker med demens, fået meget mere viden at arbejde ud fra. Et af de steder, hvor man gør meget for at imødekomme mennesker med demens og give dem en hverdag fyldt med respekt for deres ønsker og behov, er **Plejecenter Østervang i Klovborg**, som er et plejecenter med 28 plejeboliger hvoraf de 14 pladser er indrettet demensvenlige.

Demensfyrtårn

Ulla Norup Schaarup har arbejdet på Plejecenter Østervang i næsten 30 år. I 1981 startede Ulla som ufaglært på et plejecenter men valgte efter et stykke tid at søge ind på sygehjælperkolen og blev uddannet sygehjælper i 1985. I 1989 var uddannelsen som plejehjemsassistent i hus, og i 2015 var Ulla færdig med uddannelsen som social- og sundhedsassistent. I dag står mennesker med demens Ullas hjerte nær og giver hende et stort indhold i arbejdsdagen. Ulla er ikke selv så glad for at få betegnelsen "demensfyrtårn". Som hun siger, så er der mange andre på Plejecenter Østervang som også "lyser op" blandt beboerne.

ØSTERVANG

Plejecenter Østervang i forhold til mennesker med demens

Ulla fortæller, at på Plejecenter Østervang arbejder man ud fra filosofien om "personcentreret omsorg". Mennesket er i centrum i stedet for sygdommen. Der arbejdes ud fra en omsorgsfilosofi af den afdøde engelske psykolog Tom Kitwood, der beskrev de psykologiske behov, som er vigtigt at men-

nesker med demens får dækket. På Plejecenter Østervang er "blomsten" blevet et symbol på de punkter, man arbejder efter i forhold til mennesker med demens.

Det er vigtigt for plejepersonalet at få borgerens livshistorie beskrevet, så der er noget at tage udgangspunkt i og være sammen om.

Nogle borgere kræver struktur hver dag, mens andre ikke har samme behov. Nogle dage sætter Ulla "lyd" på arbejdet med en sang, hvis en borger måske ikke er så glad for at få tøj på. En stille sang beroliger ofte – og nogle gange nynner borgeren med. Der sker noget – en dør til hukommelsen kommer nogle gange på klem ved hjælp af sang, dans og musik.

Plejecenter Østervang er demensvenlig indrettet. De enkelte lejligheder er med digitalt låsesystem. Det betyder, at borgeren kan "låse sig ind" i eget hjem – men naboen kan ikke blot gå ind. Dette system forhindrer konflikter. Der er en speciel gulvbelægning og døgnrytmebelysning. Husholdningsmaskiner, der larmer, er lukket inde i et rum, så støj ikke bliver forstyrrende i hverdagen.

Interessen for demente

Ulla har altid arbejdet med mennesker med demens. År tilbage talte man ikke om mennesker med demens, men om folk, der "ikke kunne huske". Da Vejle Amt uddannede 150 demenskonsulenter, deltog Ulla i uddannelsen i 1994. Uddannelsen varede 14 intense dage, hvor man kom omkring den viden, der var omkring sygdommen tilbage i 90'erne. Efterfølgende mødtes man 4 gange om året til temadage, hvor man fik input til pleje af demente.

Om Demensalliancen

FOA arbejder sammen med ÆldreSagen, DSR, PenSam og Ergoterapeutforeningen i **Demensalliancen** om at forbedre vilkårene for de demensramte og deres pårørende.

Demensalliancen er et samarbejde mellem **Ældre Sagen, FOA, PenSam, Dansk Sygeplejeråd og Ergoterapeutforeningen** om en fælles vision: Vi ønsker et demensvenligt Danmark, hvor ingen er alene med demens. Danmark skal være et foregangsland, når det handler om at skabe det bedst mulige liv for dem, der rammes, og for deres pårørende. Demensalliancen blev til for at sætte en dialog og handling i gang mellem alle de kræfter i Danmark, der har viden om demens. En dialog og et samarbejde mellem dem, som har beslutningsretten til at påvirke livet for mennesker med demens, og alle, der er engagerede i at forbedre livet for personer med demens, deres familier og personalet.

Siden Demensalliancens etablering i 2014 har vi arbejdet for at sikre politiske og praktiske forbedringer – et demensvenligt Danmark kræver begge dele.

Erfaringsudveksling nøglepersoner imellem

I forbindelse med kommunesammenlægningen i 2005 blev titlen demenskonsulent ændret til demensnøgleperson. Ulla blev nøgleperson på Plejecenter Østervang. I dag har Ikast-Brande Kommune en overordnet udviklingskonsulent på demensområdet. Der er nøglepersoner på de forskellige plejecentre, som alle arbejder med mennesker med demens. Udviklingskonsulenten indkalder til møder i løbet af året, hvor alle nøglepersoner fra plejecentrene mødes og deler erfaring med hinanden. På Plejecenter Østervang har én af sygeplejerskerne et diplom i demens.

Ulla er tilmeldt Nationalt Videnscenter for Demens og får automatisk en mail hver gang, der udsendes nyt omkring demens – og hun deler denne viden med sine kolleger. Alle på Plejecenter Østervang gennemgår ABC Demens E-learning fra Nationalt Videnscenter for Demens. 10 moduler giver et diplom. Det er et redskab til at arbejde med mennesker med demens, og alle i huset skal tage diplomet.

Hvem gør en forskel for hvem

Ulla er slet ikke i tvivl om, at hun gør en forskel for mennesker med demens. Men de gør så sandelig også en forskel for hen-

Fra Sundhedsministeriets hjemmeside:

Demens er betegnelsen for en gruppe af sygdomme, der udvikler sig i en række faser med forskellige symptomer og forskellige behov. En af de hyppigst forekommende demenssygdomme er Alzheimers sygdom.

Det anslås, at omkring 15.000 danskere rammes af demens hvert år. I dag er der i Danmark 35.100 mennesker over 65 år, som er diagnosticeret med en demensdiagnose. Men det skønnes, at et langt højere antal lider af en demenssygdom, ligesom antallet forventes at stige i de kommende år, fordi der bliver flere ældre. Demens er en sygdom, der vender op og ned på livet for både den, der rammes af demens, og for de pårørende.

For at gøre Danmark til et mere demensvenligt samfund, hvor mennesker med demens og deres pårørende kan leve et trygt og værdigt liv, har regeringen og de øvrige partier i satspuljekredsen indgået en politisk aftale den 15. december 2016, hvor aftaleparterne er enige om udmøntning af de 470 mio. kr., som parterne afsatte i 2015 til en ny national demenshandlingsplan. Handlingsplanen opstiller tre nationale mål for demensindsatsen frem mod 2025, som understøttes af en lang række konkrete initiativer fordelt på fem fokusområder.

De tre mål indebærer, at:

- * Danmark skal have 98 demensvenlige kommuner
- * flere mennesker med demens skal udredes, og 80 procent skal have en specifik diagnose, og at
- * en forbedret pleje- og behandlingsindsats skal nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin blandt mennesker med demens med 50 procent frem mod år 2025.

De tre mål understøttes af en lang række konkrete initiativer fordelt på fem fokusområder.

I 2017 - 2018 og 2019 har Sundhedsministeriet uddelt en demenspris. I 2019 var der nomineret 220 medarbejdere til prisen, hvilket er rekordmange. De var bl.a. indstillet af arbejdspladsen, en pårørende eller en kollega. Med Demensprisen anerkender og hylder Sundhedsministeriet de mange medarbejdere, der hver dag gør en forskel for mennesker med demens landet over. I 2019 var sektorformand fra FOA Torben Klitmøller Holmann med i den faglige jury, som vælger årets demensprismodtager.

de. Et smil eller et kram fra en borger, når man møder ind på arbejde, kan redde en nok så grå og trist dag. Det er vigtigt at kunne foretage et perspektivskifte og sætte sig i borgerens sted. Hvis jeg nu var "fru Hansen" i dag, hvad ville jeg så gerne? Det giver en anden tilgang til tingene.

Ønskeligt med mere fokus på demente

For Ulla er der ingen tvivl om, at der gerne må være mere fokus på mennesker med demens fra det offentlige side. Samtidig bør der være mere bevågenhed med at tale arbejdet med demente mennesker op. Folk skal få lyst til at arbejde med mennesker med demens. Måske skal der være mere input på Social- og Sundhedsskolerne i forhold til demens. Det er også vigtigt, at den enkelte borger får mere kendskab til, hvad familier og pårørende har af udfordringer med mennesker med demens. Oplysning er vejen frem.

Tom Kitwood lagde vægt på seks psykologiske behov, som er væsentlige hos alle mennesker:

Kærlighed: ubetinget accept og empati.

Trøst: at personen har brug for tryghed, varme og nærhed.

Identitet: er forbundet med at vide, hvem man er og have en tilknytning til fortiden.

Tilknytning: at knytte bånd, forbindelser og relationer til andre. At opleve tryghed og tillid i relationen, så man har nogen at gå til i fx vanskelige situationer.

Meningsfuld beskæftigelse: at deltage i eget liv på en måde, så man bruger sine evner og kræfter og oplever, at der brug for en, og at man har noget at stå op til.

Inklusion: at være en del af et socialt fællesskab og føle sig accepteret.

Undervisning af de pårørende

De pårørende inviteres til "pårørendeaftener" på Plejecenter Østervang omkring deres demente pårørende, hvor der fortælles om personcentreret omsorg, og om, hvordan personalet arbejder. De pårørende er velkomne til stille spørgsmål om, hvordan de selv bedst tackler deres demente pårørende. Det er vigtigt, at de pårørende og den demente føler, at de har en god stund sammen, når de mødes.

Frivillige på Plejecenter Østervang

Der er rigtig mange frivillige på Plejecenter Østervang, hvoraf nogle af dem er gamle kollegaer. De frivillige står for alle arrangementer på Plejecenter Østervang. Og der er virkelig mange forskellige tiltag, som for eksempel at spille og synge, køre en tur i bussen, være ledsager på gå- og køreture om sommeren, julearrangementer, nytårskur og meget mere. De frivillige gør en stor forskel for beboerne på Plejecenter Østervang.

Ulla slutter af med at pointere, at samspillet på Plejecenter Østervang er i top. Alle udgør en vigtig del i samarbejde med den daglige leder, som bakker op om personalet. Dette sammenholdt med de fysiske rammer er grundlaget for, at Plejecenter Østervang har et godt miljø for både borgere, ansatte og pårørende.

Viden, værktøjer & støtte til at leve livet med demens

Blomsten: